

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Œcumenica Cathedræ Apostolicæ Avthoritas

Reding, Augustin

[Ort nicht ermittelt], Anno M.DC.LXXXIX.

§. IV. An legum Ecclesiasticarum obligatio pendeat ab acceptatione
Regnorum seu Provinciarum?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38717

64. Citantur ad marginem alij Authores, qui duas possunt in classes dividi. Prima est eorum, quos vulgò Summistas, aut Casuistas appellant, secunda aliorum Theologorum. In prima classe reponendi sunt Bartholomæus Fumus Ordinis Prædicatorum, cujus liber inscribitur: Summa Aurea Armilla nuncupata. Angelus de Clavasio Ordinis Minorum, cujus liber Summa Angelica dicitur; & Sylvester. Horum trium nullus non supposuit consensum Principis, ad detrahendam legi vim, esse necessarium: sive quia tum debet adesse, cum lex publicatur, aut in desuetudinem abit, sive quia generaliter constitutum est, ut post certum tempus, ac cum certis conditionibus leges inobservatæ robore careant.

65. Ecce verba Summæ Aureæ Armilla nuncupatæ verbo Lex. num. 11. Et dicit Gloss. in cap. Quocirca. de consang. & affin. quod tolerantia, & dissimulatio Principis in actu de jure prohibito, inducit dispensationem: quod Dominus Antoninus intelligit, quando constitutio Papæ à principio non recipitur, Papâ sciente, & tolerante, quo casu tolerantia excusat à peccato: non autem, si à principio recepta fuit à majori parte, secundum quod limitat Panormitanus. Nota hæc verba, Papâ sciente, & tolerante.

66. Angelus autem de Clavasio verbo Constitutio. §. 1. sic quæstionem proponit: Virum constitutio Papæ, que à principio communiter non recipitur, ipso sciente, & tolerante, obliget ad peccatum? Item verb. Consuetudo. §. 10. Ex quo, inquit, per binum actum factum est contra Legislatorem scientem, & valentem contradicere, & non contradicentem. Non disputat igitur Angelus, utrum lex non accepta subditos arctet, urgente, ac præcipiente superiore, ut acceptetur, sed supponit, ipsum scire, & tolerare non receptionem.

67. Sylvester verb. Lex. num. 6. adhuc clarius illum consensum docet esse necessarium, imò majorem in hoc auctoritatem vindicat Summo Pontifici, quam Imperatori, ut mirum sit, in patrociniū advocat fuisse sententiæ Petri de Marca. Audi ergo Sylvestrum verb. Lex. num. 6. Quæritur, que, & quot requirantur ad hoc, quod lex habeat vim obligativam in se, sive in communi, & dico, quod multa. . . . 4. quod per inferiores sit suscepta, & approbata dist. 4. In istis. §. Leges. . . . Etsi opponatur, quod hoc sit absurdum, quia potestas condentis legem penderet à subditorum arbitrio. Dico primò, hoc non esse inconveniens in Principe seculari, id est, Imperatore; quia, ut recitat, & sequi videtur Archidias. dist. 3. Lex. Quidam, ut Landul. dicunt, populum posse auferre Imperatori auctoritatem, quam in eum transferunt, juxta §. Sed quod Principi. Inlit. de iur. natur. sicut iudex, qui delegavit. (Ecce quomodò Sylvester suffragatur opinioni Marcæ, in eo, quod lib. 2. cap. 2. docet, non solum auctoritatem Regiam manare à Deo, sed etiam specialiter singulis Regibus à Deo immediatè conferri) sed omnes Ecclesiæ non possunt auferre auctoritatem à Papa, qui eam habet à Domino. Vide si vis Archiepiscopum 3. par. tit. 18. cap. unic. col. 3. (S. Antoninum Archiepiscopum Floren-

tinum intelligit, à cujus auctoritate possemus novum accerere argumentum) Esto tamen, quod illud sit inconveniens in Imperatore, sicut in Papa: Dico, quod hoc non sequitur, quia potest Princeps deputare executorem compellentem ad observantiam legis: quo casu necessaria erit susceptio legis subditis compulsis. (Vide, an Sylvester cum Marca doceat, nihil obtrudendum esse fidelibus, quod eos offendere aliquo pacto possit) & dato, quod compelli non possint; adhuc non sequitur illud inconveniens: quia eo casu, quo Princeps vult compellere, sed nequit, non receptio non impedit vim legis, cum eo modo eam impediatur, quo consuetudo tollit, scilicet quia Princeps sit, & tolerat. Non ergo defectus acceptionis, sed Principis consensus robur justæ legis suspendit.

§. IV.

An legum Ecclesiasticarum obligatio pendeat ab acceptione Regnum seu Provinciarum?

68. Videtur ad excutiendam legis novæ obligationem, plurimum conducere posse illa seu Theologorum, seu Canonistarum opinio, quæ dicit, de benignitate saltem Pontificis præsumi posse, quod populi consensus, & acceptatio expectetur, priusquam lex vim & acceptionem fortiat. Hanc sententiam multis argumentis firmare nititur Petrus de Marca lib. 2. de Concord. sacerdot & Imper. cap. 16. docens, in universum leges omnes tam Politicas, quam Ecclesiasticas, donec acceptatæ fuerint, vim non habere, imò eam acceptionem Ecclesiasticis legibus magis esse necessariam.

ARGUMENTUM I.

Petri de Marca circa leges in universum spectatas.

69. Tenim de necessitate legis est, quod debeat esse Republicæ utilis. Ac ejusmodi utilitas est dignoscenda ex populi acceptione. Et ideo nolunt Principes, ut suæ leges robur accipiant, donec à populo fuerint receptæ.

Responsio.

70. Auctor cit. tract. de Eccles. Gallie. libert. lib. 2. cap. 6. n. 1. in hæc respondet verba. Solis equidem legibus utilibus ad Bonum publicum, non autem otiosis, aut perniciosis vim obligandi concedimus, tacitumque Principis consensum sufficere fatemur, ut illarum obligatio suspendatur. Cæterum Principem justas leges in subditorum optione relinquere, nisi ex certis indicijs colligatur, haud facile credimus, nec ipse Dominus de Marca credidisse, postmodum testatus est his secundæ præfationis verbis: Ad eum verò consensum adhibendum subditos ex officio teneri juxta præscriptum Iuris Divini, nisi leges eorum commotis aperte officiant. Ab hac regula nunquam discedo, quando

de legibus Ecclesiasticis agitur. Optandum esset, ut declarasset luculentius, quid sub illis vocibus eorum commodis intelligeret, ut, qui libertates Gallicanas averfarentur, ab ea opinione dimoverentur, Gallos ex temporalibus tantum rationibus, non autem ex bono spirituali, aut Ecclesiasticâ disciplinâ de legibus Ecclesiæ admittendis, vel rejiciendis decernere.

ARGUMENTUM II.

Petri de Marca concernens indifferenter leges tam Civiles, quam Ecclesiasticas.

71. Sane contrario usu, & tacito consensu omnium, leges per desuetudinem abrogantur, & non solum suffragio Legislatoris, ut dicebat Julianus; ita etiam etsi non suffragium, consensus saltem tacitus populi, quibus ipsi, & factis constat, necessarius erit, ut leges receptæ dici possint.

Responsio.

72. Præcitatus Author n. 2. respondet in hunc modum. Probat quidem hoc argumentum, consensum populi necessarium esse, ut lex recepta dicatur; nihil enim aliud est receptio, quam consensus populi, sed supponit, illam receptionem requiri, ut lex adstringat, quod esset demonstrandum. Præterea inobservantiâ, vel desuetudine legi vigor non adimitur sine Principis consensu, qui licet non semper necessario exprimendus sit, ut censetur abolita quælibet lex, dandus tamen fuit saltem semel pro semper; cum scilicet legibus statutum est, aut requiri acceptationem, ut inciperent valere leges, aut sufficere desuetudinem per tempus à Jure determinatum, ut vigere desinerent.

73. Quocirca plerique Authores discernunt inter leges Ecclesiasticas, & civiles reponunt, opinioni Domini de Marca è regione oppositum. Volunt enim, leges civiles ijs, quos diximus, modis à populi voluntate pendere, non autem Ecclesiasticas, eò quod Principes à populo, Ecclesiæ Pastores à Christo potestatem acceperint. Duplicem adduxit Illustrissimus ille Præsul suæ opinionis rationem.

ARGUMENTUM III.

Petri de Marca procedens specificè de legibus Ecclesiasticis.

74. Hic igitur Author cit. cap. 16. n. 6. ita argumentatur. Quia potestas Ecclesiastica conceptis verbis data est in adificationem, non autem in destructionem, ut testatur Apostolus. Unde sequitur, nihil obrudendum esse fidelibus, quod eos offendere aliquo modo possit; atque aded Legem Ecclesiasticam minus commodam pro non scripta esse habendam, quia, ut inquit Chrysostomus, hæc est Christianismi regula, & illius exacta definitio, hic est vertex supra omnia eminent, publicæ utilitati consulere.

Responsio.

Author præcitatus tract. de libert. Eccles. Gallic. cit. cap. 6. n. 4. ita respondet. Mirum certè; quod tantum hominem talis argumenti non puduerit; Potestas, inquit, Ecclesiastica data est in adificationem, non autem in destructionem. Ergone potestas laica data est in destructionem, non autem adificationem? Nihil obrudendum est, inquit, fidelibus, quod eos offendere aliquo pacto possit. Ergone à faciendis legibus erit abstinendum? Lex iusto non est posita, sed injustis, quorum semper major exitit numerus. Leges remedia sunt, quæ tum curandis morbis, tum præcavendis adhibentur. Unde si expectandus sit hominum, ab adolescentia ad malum pronorum accessus, ut veritis, in qua nituntur, legum timore coercantur, nulla erit pietas, nulla religio. Quotus enim quisque est, qui sponte suâ, vel etiam Spiritus sancti gratiâ ita tendat ad bonum, ut à corruptæ nature pondere non trahatur etiam ad malum, & in lubrico politus, non egeat interdum legum autoritate retineri? Quæ lex sancta, & iusta non offendit aliquo pacto vitijs jam deditis, aut ad illa propentos? Quæ lex non videbitur minus commoda? An regulæ, quæ publicæ utilitati consulunt, maximam hominum partem non offendunt? An non illæ ipsæ sunt, quæ minus commodæ videntur? Porro si officio illa, vel commoditas, bonorum iudicio metienda est, non offenduntur illi legibus iustis, nec eas minus commodas existimabunt; iustas autem duntaxat valere diximus, etiam si receptæ non fuerint.

ARGUMENTUM IV.

Petri de Marca specificè concernens leges Ecclesiasticas.

Hujus argumenti ratio exprimitur illis verbis. Quia nempe Christus ipse discrimen politicæ ac Ecclesiasticæ potestatis in præceptis dandis auctoritate suâ constituit: Reges gentium (apud Matthæum & Lucam dicens) dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, Benefici vocantur, vos autem non sic.

Responsio.

Author præcitatus tract. à n. 5. sic respondet. Verba illa non vim ipsam legum, sed procurandæ executionis rationem continent. Nec enim Deus fidelium mentes arctius adstringit ad obsequendum legibus Principum sæcularium, quam Ecclesiæ; in eoque solo posita est differentia, ut ex communi sanctorum Patrum, & celebriorum Interpretum explicatione probatur, quod superiores Ecclesiasticos, oporteat præcipere, & obedientiam obtinere suavitate potius, & charitate, quam severitate, & timore. Id luculentè docent verba ipsa Origenes à Domino è Marca relata, in quibus non potestas superiorum Ecclesiasticorum cum potestate Principum

pum secularium, sed unius usus cum alterius exercitio comparatur. Principes Gentium non contenti tantum regere subiectos suos, violenter eis dominari nituntur; inter vos autem, qui estis mei, non erunt haec. Mox de Praelatis spiritualibus subiungit. Principatus eorum in dilectione debet esse potius, non in timore carnali; Quae duo ultima verba notanda sunt, ne quis putet, Ecclesiam nullo posse poenarum timore malos cohibere; Quid vultis, inquiebat S. Paulus, in virga veniam ad vos, an in charitate, & spiritu mansuetudinis? 1. Corinth. 4. vers. 21.

78. Multa extant in sacris Scripturis, etiam Novi Testamenti testimonia: quae Ecclesiae facultatem illam fontes pleetendi asserunt. Satis est, ut meminerimus, Christum, ut diximus, Apostolos suos, eorumque successores, excommunicationis, caeterarumque censurarum gladio armasse, quo contumaces a malo deterrerent. Quamobrem Origenes non timorem omnem ab Ecclesiastico regimine remouet, sed timorem carnalem.

79. Sanctus Thomas, & alij plures Interpretes in eundem sensum verba Christi explicant, ut scilicet non de potestate, sed de potestatis usu, non de iure, sed de facto intelligantur. Principes Gentium dominantur eorum Matth. 20. id est, interpretatur S. Thomas, in seruitutem redigunt subditos: Ezechiel 22. Principes eius in medio illius, quasi lupi rapaces; item aliqui habent eminentiam non in dignitate, sed in potestate, ut aliqui nobiles, & conuenit est, quod qui potestatem habent, non utuntur ad beneficium, sed potestatem exercent in eos, scilicet ad opprimendum, non ad iustitiam; sed Dominus illam consuetudinem non vult in Ecclesia sua seruari.

80. Alij interpretes super haec verba Lucae 22. Reges Gentium dominantur eorum, plurimas congerunt auctoritates, ut probent: Principibus etiam secularibus congruere benignitatem. Olim epithetum Regis erat, bonus. Homerus nihil aliud in Rege desiderabat, nisi ut esset fortis in hostes, & bonus in cives. Imo Praefulum epithetum erat Optimus. Unde Paulus Felicem Praesidem cognominat optimum. Act. 23.

81. Non igitur docet Christus, quales debeant esse, sed quales sint plerique Principes. Caeterum & Ecclesiasticis, & secularibus Praelatis competit, ut subiectos possint legibus obligare, & ad illarum executionem contumaces adigere, illi poenis spiritualibus & Canonicis; isti temporalibus, & corporalibus. Sed pro dolor, carnales homines, quia temporalia bona tantum diligunt, non nisi temporales poenas metuunt, nec spirituales, licet tanto magis metuendas, quanto animus corpori praefiat, formidant. Unde fit, ut Ecclesiae praeccepta parvi pendantur, nisi Magistratus saeculares brachium suum, id est, auxilium, ut debent, illi commodent.

ARGUMENTUM V.

82. Petri de Marca de legibus Ecclesiasticis. Tenim Regum imperium a Sacerdotali in eo maxime distat, quod illi non solum singulorum civium rationes commissae sunt, sed totius Reipublicae salus;

Vnde fit, ut in cives etiam invitos ad fovendum totius Reipublicae corpus jus illi competat, quemadmodum antea dixi, quod aliter se habet in Episcopali Ministerio, cui Ecclesiae sollicitudo ita est commissa, ut singulorum saluti praecipue invigilare debeat, nec curare possit universum corpus aliquorum membrorum pernicie: sed ad exemplum Magistrati nonaginta novem oves deferenda illi sunt, ut centesimam ad caulas reportet.

Responso.

83. A Uthor praesinuati tract. cit. cap. 6. n. 10. respondet in haec verba. Quis rursus humani ingenij non demiretur imbecillitate, cum eruditissimum hominem, tam absurde ratiocinantem, audierit? Quis credat, Ecclesiam universum corpus minus curare debere, quam aliqua membra? Quis credat, nonaginta novem oves illi omnino deferendas, ut unam ad caulas reportet? Consultit Ecclesia bono publico, & quidem magis, quam privato; sed in hoc excellit ejus regimen, quod, cum saeculares Magistratus multa dimittant inulta, dum societati civili non officiant, Ecclesia omnibus remedia pro viribus conferat, secreta secretis, publica publicis, nec nonaginta novem iustas perire sinit, ut unum salvet peccatorem: sed aliquamdiu illorum curam non necessariam interimit, aut imminuit, ut istum interim quaerat, & iustorum numero apponens, simul omnium salutem, quantum potest, promoveat. Id autem & bonum publicum exigit, ut scilicet oves in tuto positae aliquantulum deserantur, quod congregandis alijs, & gregi adjungendis, liberius vacetur. Neque enim si nonaginta novem pariter periclitarentur, postponeretur illarum salus unius recuperationi.

84. Monet Ecclesia privatim peccatores occultos, sed publice peccantes, ac scandalosos publice arguit, & dum est inutilis correptio, eos ab aliorum communione sejungit, mavultque, ut lupi faucibus exponatur ovis una morbida, quam totum gregem inficiat: quanquam etiam unius illius salutem exoptat, eamque ideo etiam sejungit, ut dum se a grege seferit exulem, pudore confundatur, ac illuc redire optet, & festinet. Non tam exigit poenam, quam morborum curationem, non vult maectare, sed salutem conciliare. Sed eundem sibi finem debent praestituere Principes, ut scilicet bonum publicum curent, non autem ut perdant, & destruant singulares homines, nisi forte quatenus bonum publicum reorum mortem exigit. Si non ad bonum commune multitudinis, inquit S. Thomas opusc. de regim. Princip. lib. 1. cap. 1. sed ad bonum privatum regentis regimen ordinetur, erit regimen iniustum, atque perversum. . . . bonum liquidem gregis Pastores quaerere debent, & Rectores quilibet bonum multitudinis sibi subiectae.

85. Sed utriusque, & Pontifices scilicet, & Reges, dum pro bono publico singulares subditos pleetunt, etiam illorum bono consulere debent, quantum possunt. Sanè nemini fas est,

U u ; est,

cap. VII.

Responso.

horum potestatem ad se habentibus... quod unum salvet peccatorem... nonaginta novem oves illi omnino deferendas... Consultit Ecclesia bono publico, & quidem magis, quam privato; sed in hoc excellit ejus regimen, quod, cum saeculares Magistratus multa dimittant inulta, dum societati civili non officiant, Ecclesia omnibus remedia pro viribus conferat, secreta secretis, publica publicis, nec nonaginta novem iustas perire sinit, ut unum salvet peccatorem: sed aliquamdiu illorum curam non necessariam interimit, aut imminuit, ut istum interim quaerat, & iustorum numero apponens, simul omnium salutem, quantum potest, promoveat. Id autem & bonum publicum exigit, ut scilicet oves in tuto positae aliquantulum deserantur, quod congregandis alijs, & gregi adjungendis, liberius vacetur. Neque enim si nonaginta novem pariter periclitarentur, postponeretur illarum salus unius recuperationi.

ARGUMENTUM V.

Petri de Marca de legibus Ecclesiasticis.

Responso.

horum potestatem ad se habentibus... quod unum salvet peccatorem... nonaginta novem oves illi omnino deferendas... Consultit Ecclesia bono publico, & quidem magis, quam privato; sed in hoc excellit ejus regimen, quod, cum saeculares Magistratus multa dimittant inulta, dum societati civili non officiant, Ecclesia omnibus remedia pro viribus conferat, secreta secretis, publica publicis, nec nonaginta novem iustas perire sinit, ut unum salvet peccatorem: sed aliquamdiu illorum curam non necessariam interimit, aut imminuit, ut istum interim quaerat, & iustorum numero apponens, simul omnium salutem, quantum potest, promoveat. Id autem & bonum publicum exigit, ut scilicet oves in tuto positae aliquantulum deserantur, quod congregandis alijs, & gregi adjungendis, liberius vacetur. Neque enim si nonaginta novem pariter periclitarentur, postponeretur illarum salus unius recuperationi.

itas
lica

est, quantumvis potenti, mortem alicujus, aut aliud malum sub ratione mali petere.

86. Quod autem Principes aliquando privatis hominibus vitam auferant, ut communitati nocere desinant; quod etiam subjectos ad solvenda tributa, quorum dubia est justitia, compellant, non est indicium arctioris obligationis in legibus politicis, quam in Ecclesiasticis, sed majoris timoris in hominibus à pœnis temporalibus, quam à spiritualibus. Quamobrem rectè concludit Dominus de Marca cum Theodoro; *Aliam esse rationem legum Regiarum, & Canonum; quod illæ severas pœnas à reis exigant, hi autem errantes in viam reducere, & agris remedia parare conentur; quando peccatum est in leges Evangelicas, aut mores receptos. Hinc tamen non consequitur, vim obligandi, majorem inesse legibus politicis, quam Canonicis.*

87. Sed quæ causa est, ut præfatus Author Principibus, si non jure ordinario, sed summo jure agere velint, earum Constitutionum executionem urgere posse concesserit, quæ de jure dubio feruntur, & ab invitis civibus obsequium extorquere sine ulla Tyrannici Imperij exprobratione: illam autem facultatem Summis Pontificibus, aut Ecclesiæ universæ denegaverit? Numquid in dubio præsumendum est pro justitia legis civilis, & pro injustitia Canonice? Nōne etiam legibus Ecclesiasticis convenit ratio boni publici; quam subjungit? *Est enim, inquit, dura sint aliquando Regum Imperia, ordo ille imperandi, & parendi id exigit, ut subditi Dominorum mandatis cedant, quemadmodum Apostoli disertissime docuerunt. Quidni etiam Ecclesiæ præceptis parendum sit, etiamsi gravia videantur?*

CONCLUSIO.

88. Omnino tenendum est, quod lex Ecclesiastica quoad obligationem inducendam, sit independens ab acceptatione.

Explicatur & probatur. Quia ex fide Divinâ certum est, legislativam Ecclesiasticam potestatem Papæ immediatè à Christo, inferioribus autem Prælati à Summo Pontifice collatam, non pendere à populo. Nisi ergo præsumi possit de voluntate Papæ nolentis suâ lege pro casu aliquo obligare, nemo excusatur transgrediendo ejus legem debito modo promulgatam. Hic verò Papæ consensus præsumptus generatim duplex est, *legalis* scilicet, qui fundatur in sacrorum Canonum constitutionibus; & *personalis*, qui est per tolerantiam scientis & tolerantis non observationem alicujus à se latæ legis.

89. Quare i. legis obligatio usu non recepta ex legali Papæ consensu cessat per desuetudinem legitime præscriptam. Ratio est. Quia consuetudo legi contraria post lapsum temporis præscriptioni necessarium, tollere potest legem usu jam receptam. *ex Can. ult. de Consuetud.* Ergo à fortiori desuetudo, seu non usus

legis potest impedire obligationem legi nondum receptæ. Ad hoc tamen requiruntur duæ conditiones, quarum altera est, ut iste non usus sit introductus à totâ communitate, vel saltem majori ejus parte. Hic autem nomine communitatis non tantum venit universa Ecclesia, pro quâ latæ sunt leges Pontificiæ, sed quælibet etiam particularis communitas, seu civitas aliqua. Altera autem conditio est, ut legislatore non sciente, legem à se latam non servari, interveniat tempus pro præscriptione necessarium. Et quamvis pro legibus Canonicis per non usum, nesciente Papâ, abrogandis exigatur tempus 40. ann. hoc tamè accipi debet de legibus jam receptis, non verò de legibus in usum nunquam deductis, ad has enim abrogandas sufficere decennium, tradit communis sententia, Cujus ratio est. Quia ut lex censetur absolute non acceptata, & per non usum abrogata, sufficit consuetudo longi temporis, *ex Panormit. in Cap. Cum olim, n. 4. de Cleric. conjug.* At tempus decennium sufficit, ut dicatur consuetudo seu præscriptio longi temporis; juxta *Gloss. in cap. ult. de Consuet. in 6.*

Quod si 2. Legis non observantia fiat sciente legislatore, nullum certum tempus necessarium esse pro legis abrogatione, sed sufficere tot actus contrarios majoris partis communitatis, qui *molestem* conjecturam de tolerantia legislatoris efficere valeant, docent Theologi. Ratio est. Quia tunc abrogatio legis fit per tacitum legislatoris consensum *personalem*, pro quo præsumendo, nullum tempus est jure præscriptum, sed prudenti arbitrio definiendum est, quando legislatore statuti à se latæ non observantiam tolerante, possit rationabiliter præsumi tacitus ipsius de ulterius non obligando consensus. In quo adeo casu, licet illi, qui legem ejusmodi non observare inceperunt, omnino peccarent, ex subsequente tamen Principis, per tolerantiam ipsius præsumpto consensu, eatenus cessat, vel suspenditur legis obligatio, ut citra culpam possit non servari.

Ex simili præsumptâ legislatoris voluntate, dum lex pro aliqua provincia, seu communitate est difficilis observationis, vel adversatur consuetudini receptæ, excusatioque ipsam ab ejus observatione, saltem quousque Papa, seu Princeps informetur de difficultate, seu receptâ consuetudine, tenent insignes Theologi, quorum aliqui addunt, cum talis interposita est supplicatio, legem eatenus esse suspensam, ut, si legislator auditâ supplicatione populi, nihil respondeat, sed taceat, censetur consentire, & legis obligationem tacitè auferre. Ratio est. Tum quia locorum specialium consuetudines & statuta, cum sint facti, & in facto consistant, eatenus potest Papa probabiliter ignorare; ut ipsis, dum rationabilia sunt, per constitutionem à se noviter editam (nisi expressè caveatur in ipsâ) non intelligatur in aliquo

derogare. ex Can. 1. de Constitut. in 6. Tum quia in Can. Si quando. 5. de rescriptis. ita habetur: Si quando aliqua tuae fraternitati dirigimus, quae animum tuum exasperare videntur, turbari non debes. Qualitatem negotij, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, aut mandatum nostrum reverenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non possis, rationabilem causam praetendas. Quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum.

4. Denique Serra in fine cit. dubij refert, aliquos existimantes, etiam in casu dubij, utram lex sit usu recepta, vel per non usum praescripta? licere in foro conscientiae sequi sententiam, quae negat, usu receptam esse. Et hinc, cum aliqui dubitant, an Bulla Clementis VIII. de largitione munerum sit usu recepta, illos, qui stante tali dubitatione, contra illam aliquid efficerent, non incursum penas latas adversus contravenientes. Idem esse etiam de Extravagante. Ambitiose Pauli II. contra alienantes Bona Ecclesiastica: aliquos enim putare, quoad poenas dictam Bullam non esse receptam.

PROBATIO I.

Desumpta ex authore tractatus de libertatibus Ecclesiae Gallicanae cit. lib. 2. cap. 5.

IN hanc normam argumentatur iste Author. Cum Deus Optimus Maximus superiori auctoritatem confert ad gubernandum, & praecipuum, ex consequenti obligationem imponit subditis ad sequendum & obediendum; sunt enim, ut loquuntur Dialectici, duo correlativa, quorum unum non est sine altero, & frustra esset potestas regendi ex una parte, nisi ex altera responderet necessitas obediendi.

Id luculenter declaravit Christus ipse, cum Lucae cap. 30. Apostolis dixit: Qui vos audit, me audit; & ne quis leviolem aestimaret culpam, quae contra praeccepta ab hominibus facta perpetraretur, quam si Christus proprio aliquid ore praecipisset, addidit; Et qui vos spernit, me spernit, quibus in verbis obedientia, & contemptus non ad personas, sed ad doctrinam referuntur, nec discrimen ponitur inter materiam fidei, & morum, vel disciplinae; atque ita nihil excipitur, ubi distinguitur nihil. Non est etiam illud Christi oraculum de contemptu, quem in scholis formalem vocant, interpretandum, sed de simplici inobedientia, quemadmodum ex verbis sancti Matthaei cap. 10. vers. 14. colligitur. Quicumque non receperit vos, neque audierit sermones vestros, exeuntes foras, &c. Quis igitur neget, Apostolos, eorumque successores posse fideles, etiam renuentes, obligare ad recipiendas leges, & ad illas servandas, nisi forte affirmare ausit, aut Christum ipsum id non potuisse, quae execrabilis esset blasphemia, aut suam potestatem cum Ecclesiae Praeae non communicasse, quod Evangelij verbis repugnat. Quibus potuisset melius verbis Christus

significare potestatem illam, quam S. Petro, & in illo caeteris Ecclesiae Pastoribus contulit, hominum acceptatione non indigere, quam istis; Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in caelis; quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis. Verbum enim ligandi repugnantiae superandae vim significat.

Si leges superiorum Ecclesiasticorum non obligarent, recusatam etiam sine causa; major esset subditorum potestas vim illis aut consentientium, aut detrahentium per acceptationem, vel reculationem, quam superiorum, quibus expectandus esset subditorum consensus. Etenim cum obligatio necessitatem inducat, & sit quasi quoddam vinculum; si lex, cum a legislatore profertur, non ligat, nec ad obediendum adstringit; utrumque autem praestat post consensum, & acceptationem; sequitur, legem non a conditore vim obligandi trahere, sed a subditis ipsis, quae ratione potiores partes in proprio regimine obtinent.

Nec potest argumenti hujus robur infringi, reponendo, consensum subditorum esse tanquam conditionem, non autem causam obligationis, quam lex infert, dum est acceptata, quemadmodum in contractibus minorum non Curatoris assensus, sed minoris voluntas validum efficit pactum, quamvis desideretur etiam assensus ille Curatoris. Haec enim comparatio magis confirmat argumentum, quam elidat. Nam primo contractus minoris naturaliter obligat, etiam si non intercesserit Curator. Secundo hinc fit, ut etiam in foro externo, quae ex vi hujus contractus soluta sunt, repeti nequeant, nisi speciali lege id cautum sit. Tertio secundum Gallorum Jurisprudentiam rati sunt hujusmodi contractus, & validi reputantur, donec Principis beneficio minoris se laesum asserenti succurratur, ut possit a conventionem rescire. Quae omnia non conveniunt legi secundum eorum mentem, qui acceptationem omnino necessariam arbitrantur; atque adeo ex illorum mente, ut lex obliget, plus efficit subditus acceptans, quam superior ordinans.

Nemini unquam committitur Jurisdictio, sine facultate cogendi. Ridicula enim esset potestas homini a Principe collata in hunc modum: Ego te constituo illius Provinciae, aut Civitatis Gubernatorem, vices meas tibi committo, auctoritatis meae participem te facio, gratum, ratumque habiturus, quidquid a te praestitum fuerit, tanquam a me ipso esse datum, quicquid mandata tua contempserit, tanquam mea despexerit, reus habebitur, &c. cum hoc tamen pacto, ut cives ad nihil eorum, quae iusseris, obligentur, nisi libererit, illudque faciendum receperint. Nonne ipsum a natura inditum lumen rationis perspicit, mancam, & inutilem fore Gubernatoris auctoritatem, si ad sua, & Principis praeccepta adimplenda nequiret adigere subditos, etiam renuentes?

Quis enim in animum possit inducere, gladium Principibus, & Magistratibus eo tantum sine a Deo porrectum, ut eo tunc solum

96.

97.

98.

99.

quid. VIII. est impaire obligatum... 92. 93. 94. 95.

itas... dicitur... 91.

lãm uterentur, cùm homines, quibus præpositi sunt, in eas leges peccarent, quæ fuissent ab ipsis acceptatæ, non autem ut ad eas acceptandas, dum essent iustæ, sinè iusta causa recusantes, compellerent? Num autem Christus vicarios suos Ecclesiæ Pastores reliquit inermes? Illorum quidem armæ carnalia non sunt, sed armis tamen non carent. Potestas ligandi, & censuris innodandi, non versatur in solis ulciscendis contra præcepta Divina patris criminibus, sed etiam in puniendis fidelium contumacia, qui Ecclesiam non audiunt, Divinæ legis observantiam suis ordinationibus adjuvantem.

100. Non patitur forma legum Ecclesiasticarum, nec sanctorum Patrum, aliorumque Doctorum, de illarum vi loquentium, verba, ut intelligamus, illas eò usque robore carere, dum fuerint à subditis acceptatæ. Nam v. g. quæ illis censura apponuntur, indicant, etiam reluctantes ad illarum executionem teneri. Quæ in re, cùm non fiat mentio acceptationis, neque distinctio inter privatos, & communitates, imò interdum expressè ad communitates pœnæ diriguntur, non debet obligatio ad privatos tantùm, aut etiam ad communitates ipsas post acceptationem factam, referri, Et si quandoque Legislator acceptationis meminit, exceptio in illo casu firmat regulam pro cæteris.

101. Innumeros ferè Canonici Iuris interpretes, & Doctores possemus huc congerere, qui licet varia inter se sentire videantur, quia circa eandem hypothèsin non versantur, ut vidimus in exemplis supra expensis: in hoc tamen omnes conveniunt, ut doceant, legem iustam, secundùm Principis intentionem subditos obligare, nisi iustam habeant non parendi causam; sed ab ijs referendis superfedemus, quia huiusmodi authoritati non satis tribuunt Galli. Videri possunt apud Prosperum Fagnanum in cap. Treugas de Treuga & pace, ubi hanc quæstionem fusè profertur, præsertim à num. 48. & in hunc modum concludit; Intrepidè concludendum est, legem Ecclesiasticam post publicationem ligare à sui principio ante ullam populi acceptationem.

102. Absit, ut libertates Ecclesiæ Gallicanæ instabili, atque odioso illo fundamento nitantur, quod plerique suspicantur, qui libertates illas nihil aliud esse putant, quàm facultatem, seu licentiam faciendi, quod libuerit, refusandi, quod non arriserit. Iustam causam aut habent, aut habere se putant; cùm quid aut amplectuntur, aut respuunt, quicumque iniustos se aperte non profitentur.

PROBATIO II.

Refutatoria auctoritatum pro parte contrariâ allegatarum à præcitato Petro de Marca.

103. AB hoc Authore citantur duo magni nominis Theologi, ad probandam necessitatem acceptationis, ut leges obligent, sci-

licet Ioannes Gerson, & Ioannes Major. Verùm de hisce Doctoribus reponit prælegatus & utor tract. de libert. Eccles. Gallie. cit. lib. 2. cap. 8. Licet, sicut & Nicolaus Cusanus ab eodè de Marca alibi allegatus, eo tempore scripserit, quo Summi Pontifices, seu legitimi, seu falsi, Galliam insolitis oneribus ferè oppresserant, tempore scilicet schismatis inter Pontifices Romæ, & Avenione sedentes, aut tempore bellorum, ideoque vehementer inculcaverint abusus autoritatis Pontificis contra sanctam, & priscam Canonum disciplinam, nusquam tamen non meminerunt legitimæ Vicariorum Christi potestatis, & ebitæ ab omnibus fidelibus erga sanctam Sedem non solùm venerationis, sed etiam obedientiæ.

Ioannes Gerson in tractatu de vita spirituali lect. 4. quæ signanter citatur à Marca, hæc habet corollario primo. Nulla transgressio legis naturalis, aut humanæ, ut naturalis est, vel humana, est de facto peccatum mortale. Sed hæc doctrina nihil juvat ad stabilendam necessitatem acceptationis, distinguit enim tantummodò, Theologorum Scholasticorum more, duas, ut ipsi loquuntur, formalitates in eadem lege. Prima, quod dicitur à ratione naturali, vel constituta sit ab hominibus. Secunda, quod à Deo sit posita, vel firmata; & ab hac secunda, non autem à prima potest habere, quod obliget sub pœna peccati mortalis; sed in omni lege iusta reperitur utraque illa ratio, seu formalitas. Hæc Gersonis mens manifestè patet ex probatione, quam adducit, scilicet, quia lex naturalis, & humana, ut tales sunt, non possunt attingere ad cognitionem aternitatis in pœna; vel præmio; non ergo feruntur ad finem talem supernaturalem.

Corollar. 4. concludit in hunc modum: Et ita quantum lex aliqua habet admixtum de lege Divina præceptiva, tantùm, & non amplius est ejus transgressio mortaliter vitiosa. Et corollar. 7. Nulla lex appellanda est, neque ferenda tantquam necessaria ad aternam salutem, quæ non est de jure Divini in aliquo quatuor graduum, quæ lictio præcedens exposuit. Hæc doctrina primò specie videtur ab omni peccato mortali eximere violationem cujuscumque legis humanæ, nisi sit etiam lex Divina. Verùm contraria mens aperte significatur in corollario 6. cùm de præcepto abstinendi ab operibus servilibus, & sacrosanctum Missæ sacrificium audiendi, sic loquitur Gersonius. Quod si peccat quis mortaliter transgrediendo limitationem istam Ecclesiæ, hoc non est propriè ex hoc, quòd Ecclesia sic præcipit; sed quia sic limitate expeditur pro communitate: Et jam homo si contemptor Divini præcepti (hucusque solum Divinæ legi vim obligandi tribuere videtur: sed Prælatorum auctoritatem statim asserit) & suorum superiorum, quibus sponte se submisit, aut submittere debuit pro utilitate sui, & communitatis, cuius pars est.

Sed in lect. 2. ad quam remittit in corollario 7. omnem

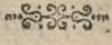
PROBATIO III.

Prioris continuativa.

omnem aufert dubitandi occasionem. Distinguit enim quatuor gradus legis ad Divinam legem pertinentis, ad quorum aliquem præcipue tertium, vel quartum evidentissime reducitur quæcumque lex, manifestam non continens injullitiam; Dicamus, quod illa lex est pertinens solum ad Divinam, quæ, licet deduci non possit à veritatibus solis Divinis, deducitur tamen ex eisdem consumptis aliquibus veris probabilibus, quæ piè & rationabiliter negari non possunt. . . . In tertio gradu sunt leges, quæ ad sui deductionem per leges Divinas requirunt propositiones dubias, quæ tamen plus incitant & edificant ad devotionem, quam opposita, aut quas tutius est, concedere, quam negare. Exempla multa, & quotidiana sunt in Canonibus Summorum Pontificum, & Decretalibus. Illi quippe Canones, aut Epistolæ Decretales imitantur legibus Divinis, utpote talibus universalibus; Qui vos audit, me audit; Obedite Præpositis vestris: Quæ dicunt, facite, & similibus. Sed subsumendo pro minori propositione, aut in consequentia consumuntur sæpius propositiones, quæ non sunt de lege Divina, aut quæ dubiæ sunt, aut non prorsus certæ, quod proficiunt observantibus. Tamen in multis tutius est, eas concedere, nec pertinaciter impugnare, &c. Postremus gradus continet leges, quæ ex legibus Divinis non plus deduci possunt, aut minus, quam opposita. Quæ lex amabò, si justa sit, non pertinere ad legem Divinam aliquo ex illis modis.

107. Sed progreditur ulterius Gerson, nam Coroll. 3. lect. 4. docet, in dubio judicandum esse pro lege; verba inferius exhibebimus. Demonstrabimus etiam alibi, quomodo Summi Pontificis auctoritatem defendat, & hæreticos arguat illius impugnatores, ut hinc patet, Gersonium, dum auctoritati Summi Pontificis aliquid videtur detrachere, ad abusus suo tempore frequentes respicere. Diutius spe nosstræ, inquit hujus tractatus lect. 3. tenuit nos sermo de hac potestate Summi Pontificis, quoniam tempestas præsens ad hoc impulsit, pro qua magis necesse est, potestatem hanc ad clarum cognoscere, atq; fecerere, quam olim antea, præsertim ad videndum subtractionis factæ justificandæ, vel cassandæ rationem, præsuppositis eis, quæ facta sunt. De subtractione loquitur à Benedicto XIII. Pontifice Avenionensi, cui paruerunt Galli tempore schismatis, de quo alibi fusius.

108. Joannes Major post Gersonium scripsit, & se Universitatis Parisiensis sententiam sequi professus est, in 4. sent. dist. 15. quaest. 4. qui locus citatur à Marca. Ad Gersonis sententiam interpretandus est, ut scilicet non obligent leges ad legem Divinam nullo modo pertinentes, id est, injustæ, vel justæ de causa reculatæ. Puderet, ni fallor, Doctores celeberrima Facultatis Theologicæ Parisiensis affirmare, leges etiam justas posse repudiari, quamvis renitente Principe, ac sine justa causa. Contrarium suadent eorum Decreta alibi referenda.

109. PErigit namque præfatus Author dicto cap. 8. à n. 7. quæ à Petro de Marca in suam sententiam adducebantur auctoritates, in ipsum retorquendo. Etenim Joannes Driedo Professor Lovaniensis lib. 1. de libert. Christiana cap. 9. docum. 2. citatus à Marca, docet quidem, legem in foro conscientie non habere vim obligandi, quando non est moribus utentium recepta, sed supponit tacitum consensum Principis metuentis turbationem Republicæ. Tamen enim, inquit, lex illa non expedit Republicæ sic dispositæ, cum plus damni, & turbationis, quam boni inde sequeretur. Neque enim possit lex illa moribus utentium confirmari, dum Princeps non possit absque turbatione Republicæ punire illos legis transgressores, populo legem illam non acceptante. Dispositio tamen Republicæ prædicta vix culpâ vacaret, si lex omnino julla esset.

110. Cæterum auctoritatem Superiorum & eis parendi obligationem, dum nihil præcipiunt legi Divinæ contrarium, in illo ipso loco validissime defendit: Ex his, inquit, manifestum est, falsam esse doctrinam eorum, qui dicunt, Ecclesie Prælatos, superioresque Potestates non plus facere posse imperando, quam faciunt Magistri, aut Doctores Dei legem, seu præcepta docentes, & Prælatos nihil aliud posse facere, quam faciunt medici, qui agrotis intiment, quis cibis mortiferis sit corpori, quis salutaris. . . . Nam & sunt alia innumera sacre Scripturæ testimonia, ex quibus liquidum est, Prælatorum, & superiorum potestatum officia esse, non solum docere, aut intimare, quid Deus jubeat, sed & imperare, dirigere, & coercere populum. Deinde & scire oportet, supradictas Scripturas à sanctis Patribus sic intellectas esse, ut ex illis sequatur, etiam nos oportere obedire in his, quæ non sunt secundum se præcepta lege Divinæ, quemadmodum latius declarabitur infra, & in solutionibus argumentorum.

111. Testimonia Innocentij I. & Gelasij, quæ profert præfatus Dominus de Marca loco citato cap. 8. in alienum sensum ab eo detorquentur. Cum enim Innocentius epist. 18. quæ est ad Alexandrum Episcopum Antiochensem, quædam decrevisset circa jus Metropolitanum, & de refectione Clericorum Arianorum, scribit, ut hæc Decreta mittantur ad ceteros Episcopos, ut ab omnibus unanimiter observentur. Quæ in re non illorum arbitrio permittit, ut vel acceptentur, vel repudientur, sed proviçet tantum, ut ab eis non ignorentur, quod sufficere putat, ut communi consensu ab omnibus executioni demandentur. Et licet hanc significationem in Synodo feci cupiat, satis tamen esse insinuat, si ad Episcopos pervenerit; Gravitas itaque ipsa, inquit, hæc ad notitiam Coepiscoporum, vel per Synodum, si potest, vel per harum recitationem faciat pervenire, ut ea, quæ ipse tam necessarium percontatus es, & nos tam eliminatè respondimus, communi omnium consensu, studioque serventur. Gelasius autem dicit, Constituta Conciliorum Universalium

cap. VIII.

Gerison, & Innocentius... de libert. Christiana... Joannes Driedo... Petrus de Marca... Joannes Major... Universitatis Parisiensis... Innocentius I... Gelasius... Constituta Conciliorum Universalium

ritas... dicitur... sic...

fieri ex assensu Universalis Ecclesie; non autem statuta Conciliorum ab assensu Universalis Ecclesie pendere, ut vim habeant obligandi; ac in hoc magnam Apostolicæ Sedis autoritatis partem collocat, quod Synodorum Decreta confirmet, exequatur, & observari faciat. *Confidimus, quod nullus jam veraciter Christianus ignoret, uniuscuiusque synodi Constitutum, quod Universalis Ecclesie probavit assensus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quam primam. Quæ & unamquamque Synodum suâ autoritate confirmat, & continuatâ moderatione custodit, pro suo scilicet Principatu.*

112. Ex eo, quod Anastasius Bibliothecarius, non omnes ubique Canones vigere, affirmat ad marginem 6. Canonis septimæ Synodi, ubi mentio habetur ejuſdem Canonis Trullani, nequit Marca inferre, necessariam esse acceptationem, ut lex vi suâ polleat, cum à quamplurimis alijs causis procedat hæc inobservatio, præsertim ex tacito Summi Pontificis consensu.

113. Non magis urgent verba Diurni Romani ab eodem Marca relata, quibus pollicebatur olim Pontifex, se servaturum omnia Decreta Canonica Prædecessorum Apostolicorum Pontificum, quæcumque ipsi Synodaliter statuerint, & probata erant. Nec enim hæc voce probata significatur necessitas consensûs subditorum, ad hoc, ut Superiorum legibus teneantur, sed contrarijs Constitutionibus, aliâve legitimâ ratione non abrogatâ: quod ex verbis sequentibus colligitur, sicut ab eis (Pontificibus) statuta sunt, in sui vigoris stabilitate custodire.

114. Denique verba illa Philippi II. Francorum Regis à Marca loco citato exscripta, Ecclesia non recipit quàmplures Canones, qui per consuetudinem abierunt, vel ab initio non fuerunt recepti, intelligi debent de Canonibus ab Ecclesia Romana non receptis, v. g. Trullanis, vel cum consensu expresso, aut tacito Summorum Pontificum in ulum non redactis. Nec enim illud Philippi testimonium, aut alia supra relata definiunt, posse subditos, Superiorum iustas suas leges acceptari, & observari contententium, voluntati sine peccato obſistere.

S. V.

Corollarium.

115. **E**X dictis inferitur. In quantum fas sit, deferre Ecclesie Gallicanæ libertatem fundamentis, nempe facultati retinendæ antiquæ discipline Canonice, & examinandi, utrum novæ leges sint utiles futuræ, eâque, si cum utilitate conjunctæ non sint, repudiandi? Hoc equidem fundamentum postèrius sufficienter discussum est in antecedentibus. Quare de priori duntaxat superest, ut in præſenti Corollario agamus.

336

ILLATIO I.

In quantum sit laudandus antiquorum Canonum usus. Ex Authore cit. tract. de libert. Eccles. Gallicanæ lib. 2. cap. 1.

Ipsis equidem Spiritûs sancti oraculis admonemur, antiquam disciplinam sciscitari. Hæc dicit Dominus, inquit Hieremias cap. 6. v. 16. *state super vias, & videte & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in eâ.* Ne quis autem reponat, monitum illud eò tantum pertinere, ut inter vias antiquas optimam eligamus: arctius nos alibi ad disciplinam illam antiquam obstringit Spiritus sanctus, extra semitas illas excurrere vetans. *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos præſerunt Patres tui.* Proverb. 22. v. 28.

Eodem ferè modo procedunt gratia, & natura, & in utraque, sicut quæque res ad suum principium proximè accedit, ita ipsius perfectionem maximè consequitur; quòd autem recedit longius, eò deficit magis ab ejus virtute. Hinc fit, ut Religiosi Ordines primis institutionibus temporibus ferventiores, & diligentiores sint in sequendis præceptis, quæ fuerunt à fundatoribus tradita, & imitandis illorum exemplis: processu autem temporis tepescat ille ardor, ac tandem relaxatâ omnino disciplinâ regulari, abolendâ sint, nisi fortè ad antiquam formam, renovato religionis spiritu, revocentur.

Pari quoque ratione, licet Ecclesia Catholica columna sit, & firmamentum veritatis, navis à nulla tempestate submergenda, domus Dei, adversus quam portæ inferi nunquam prævalitura sint; tamen in pluribus, & aliquando præcipuis suis membris infirmitatis humanæ defectus patitur, & refrigerentæ charitate, abundat iniquitas. Quantum enim, heu, distamus à primis illis Christi discipulis, quorum vita, virtutes & mors ipsa efficacissima erant argumenta veritatis, & sanctitatis Christianæ Religionis.

Quid igitur mirum, si ad finem usque mundi magnâ veneratione prosequenda sint sacra illa regulæ, quæ tunc constituta sunt, cum abundantius sese Spiritûs Sancti gratia effundebat in Christianos, maximè autem in Pastores, penes quos erat legum ponendarum facultas.

Tanta solet incommoda invehere legum mutatio, ut vel eo solo nomine commendandum sit antiquæ discipline studium, & in eâ retinenda firmitas. Hanc tradit doctrinam Doctor Angelicus 1. 2. quæst. 97. art. 2. his verbis; *Habet ipsa legis mutatio, quantum in se est, detrimentum quoddam communis salutis, quod ad observantiam legum plurimam valet consequendo, in tantum, quòd ea, quæ contra consuetudinem communem sunt, etiamsi sint leviora de se, graviora videantur.* Unde quando mutatur lex, dimittitur vis conſtrictiva legis, in quantum tollitur consuetudo: & ideo nunquam debet mutari lex humana, nisi ex aliqua parte tantum recompenſetur communi salutis, quantum ex ista parte derogatur. Et infra;